

s kartografskimi pregledi najdišč in tipološko značilnih najdb. Ta metodično zanimiva, grafikonsko ponazorjena analiza hallstattskega gradiva v bavarskih muzejih podaja najprej probleme sovisnosti geološko-geografskih pogojev in naseljevanj v prazgodovini s posebnim ozirom na družbenogospodarske oblike naselitvenih enot. Po pregledu tehnoloških značilnosti ohranjenega gradiva (surovine, keramika, kovinski izdelki) razdeli avtor razpoložljivo gradivo v tri oblikovne skupine, ki jih podrobneje razčlenjuje v njihovem tipološkem in kronološkem zaporedju. Za prvo skupino iz obdobja Ha C so značilne gomile z lesenimi ali kamnitimi konstrukcijami, lokalno razčlenjena keramika z žarnogrobišnimi elementi in enotnejši bronasti izdelki. Med temi pripisuje posebno bronasti konjski opremi zahodnomadžarsko poreklo in sklepa, da so ti iz Podonavja prispeli tuji elementi prevladali ob zlitju z zahodnimi in žarnogrobišnimi vplivi ter tako ustvarili hallstattsko kulturo Bavarske. V naslednji tipološki in časovno naslednji oblikovni skupini se kaže socialna izločitev posameznikov z bogatimi grobovi, medtem ko so revna grobišča znak ostalega prebivalstva. V bronastem gradivu te skupine vidi avtor vplive jugovzhodnoalpskega hallstatta s prav takimi grobovi vojščakov (Podzemelj). Ob najdbah tretje skupine pa avtor le načenja probleme nastajanja ranolatenske kulture, vzrastle na Bavarskem brez izrazitih naselitvenih in kulturnih prelomov med Ha D in La A.

V krajših sestavkih poročajo nekateri avtorji o najdbah iz latenske in antične dobe. Med temi skuša J. Werner (Bronasta ročka iz Kehlheima, zv. 20) ob obravnavanju iz Italije uvožene in v kasnolatenskem grobu najdene posode razločiti uvoz bronastega posodja preko Alp v predrimskem in zgodnjerskem času. Na številnih primerjalnih najdbah oprta tipološka analiza omogoča avtorju nekatere gospodarsko pomembne izsledke, tako o prodoru italjskih vin preko Alp že pred rimsko invazijo, kot o vplivih italške sigilatne in steklarske industrije na razvoj oblik teh posod v zgodnji cesarski dobi. F. Wagner (Konec rimskega gospostva v Raeciji, zv. 18—19/1) pa povezuje historične in arheološke vire (zakladne najdbe novcev kot oznanjevalce nemirnih časov) v historično zajeto razpravo, ki podaja kratek oris poslednjih obdobjaj antične zgodovine Raecije.

Največji del prispevkov obravnava zgodnesrednjeveško obdobje, bodisi da gre za notice o manjših grobnih in seliščnih najdbah, za tipološke obravnave posameznih predmetov ali za historično izvedene analize gradiva (H. Bott: Rano-karolinška najdba ostrog v Westendorfu, okraj Kaufbeuren, zv. 18—19/1) oziroma imen, kot jih pri razpravljanju o ranogodovinskih frankovskih selitvenih problemih uporablja H. Weigel (Frankovske centene na področju okrog Forchheima v Zg. Frankovski, zv. 20). Avtor se opira na analize krajevnih in osebnih imen v njihovem geografsko-historičnem širjenju in podaja tako na obravnavanem primeru oris fevdalno vplivanih naselitvenih enot, imenovanih centen, kakor tudi njihovega razvoja od 5. stoletja dalje.

Poročili Bavarskega deželnega urada za spomeniško varstvo v 17. in drugem delu 18.—19. zvezka obsegata poleg organizacijskega dela tudi obvestila o novih arheoloških najdbah, med katerimi so tudi daljši članki. Drobna obvestila o najdbah so razdeljena po kronoloških dobah, v njihovem okviru pa so razvrščena po abecednem redu in deloma ilustrirana. Zvezka 18—19/2 in 20 objavlja tudi bibliografijo arheoloških člankov in del za Bavarsko v obdobju med 1940 in 1953, kakor tudi knjižna poročila.

Zlasti poslednji zvezki imajo iz odličnih fotografij sestavljene table obravnavanega gradiva.

Stanko Pahič

Ljubiša Popović: Katalog nalaza iz nekropole kod Trebeništa, Narodni muzej Beograd, Antika I, Beograd 1956, 127 strani, 44 tabel in francoski povzetek.

Narodni muzej v Beogradu je pričel tudi z izdajanjem katalogov materiala antičnega oddelka. Tako je letos izšel prvi zvezek v nizu katalogov »Antika I« Ljubiše Popovića, Katalog nalaza iz nekropole kod Trebeništa. Nedvomno predstavlja gradivo iz Trebeništa eno izmed najlepših najdb, pa tudi eno najpomembnejših za čas, ki mu pripada. Njegovo pomembnost je treba posebej poudariti v zvezi z reševanjem problematike iz več najdišč Srednje in Zahodne Evrope, ki sodijo v isti čas kot nekropola iz Trebeništa.

V prvem delu podaja avtor historiat raziskav v Trebeništu. Nekropola je bila od leta 1918 dalje večkrat raziskana, raziskovali so jo naši in bolgarski arheologi. Posledica tega je, da je del materiala tudi v Sofiji. Dalje obravnava avtor način pokopavanja in oblike grobov. Na to vprašanje ni mogoče dati točnega in zanesljivega odgovora, ker so podatki o izkopavanjih in legi posameznih grobov preskromni. Obstajajo posamezni podatki, n. pr. o dimenzijah grobnih jam, vendar je nerešeno vprašanje, h kateremu grobu pripada kateri. Po obstoječih podatkih je mogoče danes rekonstruirati 12 grobov. Avtor podaja pregled raznih tolmačenj o izvoru tega gradiva. Sam poudarja, da gre tu za večino predmetov, da so delo domačih obrtnikov, ki pa so iskali vzore tako v Mikenah kakor v Korintu. Nekropolo datira v IV. stoletje p. n. e., kar opira na pojav posameznih idej v Grčiji, upošteva razdaljo in sprejemanje teh novih momentov v domače ohridske delavnice. Poudarja, da je pri izdelavi teh objektov poleg importiranih vzorov imel velik pomen domač ilirski činitelj. Poleg grških elementov avtor ne prezre možne vplive iz Južne Rusije, ki so jih že obogatile tamkajšnje ideje, take pa so zopet prinesli k Ohridu. Avtor gradiva posebej ne obravnava. Nekoliko bolj nadrobno je obdelal le maske, o katerih pa je povzeta le ideja pokrivanja pokojnikovega obraza. Za obrobni pleteni ornament pa dokazuje, da je izdelan v kalupu, ki je domače delo, pa tudi maska je narejena naturalistično, kar zopet dokazuje, da so jo delali po pokojnikovem obrazu. V celoti pa obravnava tudi ostali material in naslanjajoč se na tehniko in stilske razlike, povsod vidi, da so skoraj vsi ti predmeti domače delo, ter da se je tu na osnovi domačih in importiranih grških elementov razvila nova lokalna kultura. Izjemo tvori tu le nekaj predmetov, ki so bili že izdelani importirani iz Grčije in jih tudi navaja na koncu svoje razprave. Dalje avtor paralelizira in opozarja na gradivo iz sorodnih najdišč Trakije, Bolgarije in Južne Rusije, ki vsebujejo isti problem spajanja domačih in tujih vplivov.

Na koncu daje avtor pregled gradiva, tako nekaj primerov grškega importa, predmete mešanega stila obeh komponent in predmete iz domačih delavnic, končno pa še grobni inventar 5 grobov.

Zeleti bi bilo, da bi bile fotografije bolj jasne. Res je škoda, da te edinstvene najdbe niso bolje reprezentirane v katalogu, kar vsekakor zaslužijo. Saj so celo mnoge slike v Starinarju in v Glasniku Skopskog naučnog društva, ki prikazujejo predmete iz Trebeništa, veliko bolj jasne, kot pa v novem katalogu.

Tatjana Bregant

Zofia Gansiniec: *Geneza Tropaionu*. Polskie Towarzystwo Archeologiczne. Biblioteka archeologiczna 5 — Warszawa — Wrocław 1955. 158 strani, 38 slik.

Namen dela je, podati genezo grškega tropaiona in nekaterih njegovih derivatov v Rimu. V prvo poglavje je avtorica uvrstila zgodovino raziskav. Najprej navaja nekaj omemb iz antike, ki so pa le preproste definicije. Med avtorji, ki so se pozneje ukvarjali z vprašanjem tropaiona, omenja Baulangerja v 17. stoletju in Bötticherja v 19. stoletju, ki je videl izvor tropaiona v kultu dreves. Prva pomembnejša monografija s tega področja je delo Otta Berndorfa iz leta 1895. Salomon Reinach je leta 1908 postavil tezo, da je tropaion v zvezi z uničevanjem zaplenjenega orožja.

Avtorica izhaja iz tega mnenja, ko govori o pravici mrtvih. Najprej je bil vladar nesmrten in je zato dobil predmete vsakdanje uporabe v grob. To se je pozneje razširilo na druge ljudi, važen pomen pa je imela zasebna lastnina. Ubiti sovražnik je izgubil pravico do nesmrtnosti in njegovo orožje, ki so ga sprva uničevali, so dali vladarju. Ko je kult vladarja prenehal, so zaplenjeno orožje začeli posvečati bogovom.

Paladion, o katerem govori avtorica v tretjem poglavju, je bil kot statua Palas Atene antropomorfen tropaion. Predstavlja važno točko v njegovem razvoju. V zgodovini so bila različna mnenja o njegovem nastanku. Grki paladiona sprva niso povezovali s Palas Ateno, ampak so tako imenovali starinske glinaste ali kamene kipce. Schliemann je štel za paladion trojanske, Krause pa mikenske idole. Od tega mnenja so izhajali avtorji, ki so trdili, da se je kult Palas Atene nadaljeval direktno iz Miken in drugi, ki so menili, da so se mikenski osmero-